



**ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

СИЛАБУС

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕКОЛОГІЯ ЛЮДИНИ
2021-2022 н.р.

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

вивчаються закономірності виникнення, існування і розвитку антропоєкологічних систем; а також особливості взаємодії людини з довкіллям на рівні окремої особистості та популяції в цілому, що полягає у динамічному зв'язку із середовищем існування і задоволенні завдяки цьому своїх потреб

1.Опис навчальної дисципліни

Ступінь вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	101 Екологія
Освітня програма	Екологія
Загальний обсяг дисципліни	4/120 (в кредитах ЄКТС)
Статус дисципліни	нормативна
Інститут (факультет)	біолого-природничий факультет
Кафедра	екології та географії
Курс	3
Семестр	V
Вид підсумкового контролю	екзамен
Мова навчання	українська
Види занять	лекції, практичні заняття
Методи навчання	словесні, наочні, практичні, репродуктивні, поясню- вально-ілюстративні
Форма навчання	очна, дистанційна
Лінк на дисципліну	

Розподіл годин за видами робіт

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Кредити ЄКТС	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття				
Денна	3	V	120/4	48	32	-	16	-	72	-	-	+

2. Викладачі

<p>Прізвище, ім'я, по батькові Посада:</p> <p>E – mail: Тел.:</p>	<p>Стецула Надія Осипівна, кандидат біологічних наук, доцент кафедри екології та географії, n. stetsula@gmail.com, тел. +38 0678483361</p>
<p>3. Характеристика навчальної дисципліни</p>	
<p>Мета навчання</p>	<p>Метою навчальної дисципліни є вивчення закономірностей виникнення, існування і розвитку антропоєкологічних систем; а також виявлення особливостей взаємодії людини з довкіллям на рівні окремої особистості та популяції в цілому, що полягає у динамічному зв'язку із середовищем існування і задоволенні завдяки цьому своїх потреб</p>
<p>Компетентності</p>	<p>Програмні компетентності. При вивченні навчальної дисципліни розвинути у здобувачів вищої освіти такі компетентності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. – Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. – Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. – Здатність до самовиховання, самовдосконалення, відповідального і творчого підходу в професійній діяльності. – Здатність визначати потенційні небезпеки, шкідливі та вражаючі фактори, усувати наслідки впливу небезпечних та шкідливих факторів на організм людини та діяти з урахуванням вимог охорони праці, збереження життя, здоров'я людей. – Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю. – Здатність до участі в розробці системи управління та поведження з відходами виробництва та споживання.
<p>Результати навчання</p>	<p>Згідно освітньої програми програмними результатами навчання є здатність здобувачів вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки. – Виявляти фактори, що визначають формування ландшафтно-біологічного різноманіття. – Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду. – Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх

	<p>вирішення.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поводження з виробничими та муніципальними відходами. - Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів. - Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі. - Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів. - Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства. - Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проектів. - Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. - Зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Пререквізити дисципліни	Вивчення навчальної дисципліни "Екологія людини" ґрунтується на знанні понятійно-термінологічного апарату, основи якого закладені в таких дисциплінах як "Загальна екологія", "Вступ до фаху", "Біоекологія" та інші.
Постреквізити дисципліни	Навчальна дисципліна створює теоретичну базу для успішного засвоєння студентами інших спеціальних та вибіркових дисциплін, таких як "Техноекологія", "Урбоекологія", "Радіоекологія", "Екологічна безпека", "Організація управління у природоохоронній діяльності".

4. Програма дисципліни

1. Вступ до екології людини. Предмет, завдання, методи екології людини. Становлення екології людини як науки. Методологічні, методичні та загально-наукові проблеми антропоекології. Основні напрямки антропоекологічних досліджень

2. Екологія особистості. Ознаки людини як біологічного виду. Еволюція людини та її особливості. Походження людини. Розселення людини по земній кулі. Біологічне та соціальне в людині. Вища нервова діяльність людини та її особливості. Особливості психічної діяльності людини. Поняття про особистість, індивід, характер.

3. Популяційна та расова структура людства. Основні характеристики популяції людини. Динаміка росту чисельності людства та проблеми, пов'язані з "демографічним вибухом". Вікова, статевая, сімейна структура людства, густина розселення. Показники народжуваності та смертності. Расова структура людства. Ознаки представників основних рас. Етнічна

структура. Поняття про етнос, народність, націю. Класифікація етносів. Релігійна та мовна структура людства. Основні завдання етнекології як розділу екології людини.

4. Середовище існування людини. Екологічна ніша людини. Компоненти середовища, що оточує людину. Природне середовище та його особливості. Середовище, змінене людиною, та його характеристики. Штучне середовище. Соціальне середовище та його вплив на людину. Особливості міст і сіл як антропоєкосистем. Урбанізація та її вплив на людину. Право людини на безпечне середовище.

5. Вплив природних факторів навколишнього середовища на людину. Метеокліматичні фактори. Вплив хімічних і фізичних факторів атмосфери на людину. Сонячна радіація. Зміни сонячної активності. Геомагнітні бурі. Природний радіоактивний фон. Біологічні ритми в житті людини. Хронобіологічна норма і хронотип людини. Поняття про десинхроноз. Магнітне поле Землі. Залежність здоров'я людини від фізичних полів. Людина в умовах невагомості та космосу. Харчування людини як екологічний фактор. Поживні речовини і харчові продукти. Роль води в житті людини. Проблеми забезпечення населення водою. Взаємодія людини з іншими живими організмами. Взаємодія людини з симбіотичними мікроорганізмами. Взаємодія людини з паразитичними тваринами. Адаптація до низьких і високих температур. Адаптація до режиму рухової активності. Адаптація до гіпоксії.

7. Вплив людини на навколишнє середовище. Взаємовідносини людини і природи. Місце сучасної людини в біосферних процесах. Характеристика антропогенного впливу. Глобальні екологічні проблеми сучасності.

8. Вплив на людину антропогенних екологічних факторів. Здоров'я людини і хімічні забруднювачі. Поліциклічні ароматичні вуглеводні. Пестициди, нітрати. Вплив мінеральних волокон та поверхнево-активних речовин. Лікарські препарати. Радіоактивне забруднення. Гостре радіаційне ураження. Віддалені наслідки опромінення. Генетичні наслідки опромінення. Вплив промислових випромінювань. Електромагнітне забруднення. Вплив акустичного та вібраційного забруднення на людину. Світлове забруднення Антропогенні зміни клімату і їх вплив на людину. Антропогенні фактори появи нових хвороб. Вплив мутагенів на спадковість людини.

9. Фактори здоров'я людини. Критерії здоров'я людини. Поняття про цілісність особистості: фізична, психічна та моральна цілісність.

10. Напрямки поліпшення здоров'я людини. Екологічні проблеми харчування людини. Наукові основи раціонального харчування. Інтоксикація організму і роль різних органів у його очищенні. Самодіагностика та профілактика захворювань. Самокорекція імунітету. Очищення організму. Раціональна організація трудової діяльності.

11. Проблема психологічного перевантаження. Руйнівна дія стресу. Психологія людини в умовах екологічної кризи. Методи подолання стресу (медитація, психотерапія, самогіпноз)

Тематика практичних занять

1. Визначення фаз фізичного, інтелектуального та емоційного циклів людини
2. Розрахунок демографічних показників популяції людини
3. Вплив внутрішніх та зовнішніх оболонок Землі на людину
4. Розрахунок екологічних умов проживання людини
5. Розрахунок зон санітарної охорони водозабору
6. Розрахунок міграції забрудників у підземних водах
7. Вплив алкоголю, тютюну та наркотичних речовин на здоров'я людини
8. Розробка збалансованого харчування (ІМТ, калорійність раціону)

Завдання для самостійної роботи

- проаналізуйте вплив урбанізації на людину;
- виконайте оцінку харчування різних регіонів світу;
- охарактеризуйте вплив епідемій на людство;
- визначте вплив глобалізації на суспільство;
- опишіть методологію антропоєкологічного моніторингу;
- охарактеризуйте вплив способу життя на здоров'я людини;
- проаналізуйте вплив випромінювань на людину;
- охарактеризуйте способи вирішення демографічних проблем людства;

- проаналізуйте методи детоксикації організму;
- проаналізуйте шляхи вирішення проблем людства.

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення (обладнання)

м. Дрогобич, вул. Т. Шевченка, 23, кабінет зоології, навчальний корпус №11 біолого-природничого факультету (Дистанційне навчання).

Технічне та програмне забезпечення навчальної дисципліни: мультимедійне обладнання, навчальні та навчально-методичні посібники.

6. Інформація про консультації

Консультації, за потреби, проводяться в час, узгоджений з викладачем.

7. Система оцінювання

Засвоєння студентами теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється шляхом усного опитування на практичних заняттях, контрольними роботами, співбесідою з лектором та екзаменом.

Поточна успішність (max = 100) складається з балів, отриманих на *практичних заняттях*, співбесіді з лектором та виконаній підсумкової *контрольної роботи*.

Загальна кількість балів на практичних заняттях становить 40. Кожне практичне заняття оцінюється у 5 балів. Оцінка за практичне заняття враховує знання теоретичного матеріалу та розв'язування ситуативних задач.

Кількість балів, що виставляється за практичне заняття враховує: опанування поняттєво-термінологічного апарату – 1 бал; методології та методики виконання завдання – 1 бал; знання теоретичних питань до теми, повнота та правильність виконання завдань – 3 бали.

Співбесіда з лектором передбачає знання теоретичного матеріалу, основних термінів і понять з екології людини. Співбесіда з лектором проводиться в усній формі, її результати доводяться до відома студентів і в той же день вносяться в журнал академічної групи в хронологічному порядку.

Підсумкова контрольна робота передбачає виконання описових та тестових завдань з навчальної дисципліни. Сумарна кількість балів, виділених на оцінку підсумкової контрольної роботи виводиться шляхом оцінки якості виконаних завдань, що включає: повноту розкриття питання, цілісність, системність, логічність викладу, уміння формулювати висновки.

Розподіл 100 балів між видами робіт:

Поточна успішність			
Відповіді на практичних заняттях	Співбесіда з лектором	Підсумкова контрольна робота	Сума, $S_{\text{пот}}$
40	20	40	100

Дана дисципліна вивчається три семестри, у шостому та сьомому семестрах формою підсумкового контролю є залік, у восьмому семестрі – екзамен.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється за результатами поточного контролю та екзамену. Результати як поточного так і підсумкового контролю оцінюються за 100-бальною шкалою кожен з коефіцієнтами погодження за формулою:

$$S_{\text{сум}} = 0,6 \cdot S_{\text{пот сзв}} + 0,4 \cdot S_{\text{нідс}},$$

де $S_{\text{пот сзв}}$ – кількість балів за поточний контроль $S_{\text{нідс}}$ – кількість балів за підсумковий контроль (екзамен).

Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Екзамен за талоном №2 і перед комісією проводиться в усній формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

9. Політика дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності: мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час виконання практичних робіт (завдань) на заняттях.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом навчання за відсутності об'єктивних причин. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, навчання за подвійним дипломом, індивідуальним планом) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником факультету. Здобувачі вищої освіти, які навчаються за індивідуальним планом, проходять усі види запланованих робіт у терміни, визначені їх індивідуальним планом та узгоджені з викладачем.

10. Рекомендована література та інформаційні ресурси

а) основна:

1. Прохоров Б.Б. Экология человека / Б.Б.Прохоров. - М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 440 с.
2. Хотунцев Ю.Л. Экология и экологическая безопасность / Ю.Л. Хотунцев. - М.: Академия, 2004. – 350 с.
3. Некос А.Н., Багрова Л.О., Клименко М.О. Екологія людини: Підручник, - Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2007. – 336 с.
4. Микитюк О.М., Злотін О.З., Бровдій В.М. та ін. Екологія людини: Підручник – 2-е вид. – Харків: ХДПУ, «ОВС», 2000 – 208 с.
5. Хижняк М.І., Нагорна А.М. Здоров'я людини та екологія. – К.: «Здоров'я», 1995. – 231 с.
6. Экология человека: Учеб. пособие (отв. ред. Б.Б. Полюнов) – М.: Издво МНЭПУ, 2001. – 440 с.
7. Прохоров Б.Б. Экология человека: Социально-демографические аспекты / Б.Б. Прохоров; Отв. ред. А.Г. Вишневский, АН СССР, Ин-т соц.-экон. пробл. народонаселения. – М.: Наука, 1991. – 110 с.
8. Экология человека: Учебное пособие для вузов / Т.И. Алексеева, А.И. Козлов, О.Л. Курбатов и др.; Отв.ред. Б.Б. Прохоров. – М.: Изд-во МНЭПУ, 2001. – 440с.
9. Трушкина Л.Ю. Гигиена и экология человека: Учебное пособие для сред. проф. образования/ Л.Ю. Трушкина, А.Г. Трушкин, Л.М. Демьянова; Под общ. ред. Р.Ф. Морозовой, А.Г. Трушина. – 2-е изд., перераб. и доп. – Ростов н/Д : Феникс, 2003. – 448с.

б) допоміжна:

10. Алексеев В.П. Очерки экологии человека / В.П. Алексеев. - М.: Наука, 1993. – 285 с.
11. Алексеева Т.И. Адаптация человека в различных экологических нишах Земли / Т.И. Алексеева. - М.: Изд-во МНЭПУ, 1998. – 382 с.
12. Апанасенко Г.Л. Медицинская валеология / Г.Л. Апанасенко, Л.А. Попова. - Ростов н/Д.: Феникс, 2000. – 155 с.
13. Быков А.А. Проблемы анализа безопасности человека, общества и природы / А.А. Быков, Н.В. Мурзин. - Спб.: Наука, 1997. – 212 с.
14. Губарева Л.И. Экология человека (практикум) / Л.И. Губарева. - М.: Владос, 2005. – 285 с.

в) інформаційні ресурси:

15. <http://www.eduknigi.com>
16. <http://www.eco.com.ua>

17. [http:// www. ecolife.org.ua](http://www.ecolife.org.ua)

18. <http:// www. ecoleague.net>

19. <https://www.twirpx.com>

Викладач _____
Підпис

Н.О. Стецула
Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні кафедри екології та гелографії
Протокол № 8 від 2 вересня 2021 року

Завідувач кафедри _____
Підпис

І.В. Бриндзя
Ініціали та прізвище